

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THỦY

XÂY DỰNG VÀ TỔ CHỨC DẠY HỌC CHỦ ĐỀ
“SINH SẢN HỮU TÍNH Ở ĐỘNG VẬT” GÓP PHẦN PHÁT TRIỂN
NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC CHO HỌC SINH
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG TỈNH QUẢNG NINH

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THỦY

**XÂY DỰNG VÀ TỔ CHỨC DẠY HỌC CHỦ ĐỀ
“SINH SẢN HỮU TÍNH Ở ĐỘNG VẬT” GÓP PHẦN PHÁT TRIỂN
NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC CHO HỌC SINH
TRUNG HỌC PHỔ THÔNG TỈNH QUẢNG NINH**

Ngành: LL&PPDH bộ môn Sinh học

Mã số: 8 14 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN THỊ HÀ

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin xam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của TS. Nguyễn Thị Hà. Các tài liệu trích dẫn trong luận văn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Thị Thủy

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo bộ phận sau đại học, Ban Chủ nhiệm khoa và các Thầy, Cô giáo trong khoa Sinh học, trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã giảng dạy, giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu và các Thầy, Cô giáo bộ môn Sinh học trường THPT Lê Chân - Thị xã Đông Triều - Tỉnh Quảng Ninh đã giúp đỡ và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình nghiên cứu, thực hiện đề tài.

Đặc biệt, tôi xin gửi cảm ơn sâu sắc tới TS. Nguyễn Thị Hà đã tận tình giúp đỡ và hướng dẫn tôi để thực hiện đề tài nghiên cứu, hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lời cảm ơn đến gia đình, bạn bè, đồng nghiệp và người thân đã luôn giúp đỡ và tạo điều kiện để hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

Tác giả

Nguyễn Thị Thủy

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	v
DANH MỤC CÁC BẢNG	vi
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Đối tượng và khách thể nghiên cứu.....	3
4. Giả thuyết khoa học	4
5. Giới hạn và phạm vi nghiên cứu.....	4
6. Nội dung nghiên cứu.....	4
7. Phương pháp nghiên cứu.....	4
8. Đóng góp mới của đề tài.....	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	6
1.1. Tổng quan các vấn đề nghiên cứu.....	6
1.1.1. Trên thế giới	6
1.1.2. Tại Việt Nam.....	8
1.2. Một số vấn đề chung về DHTCĐ và dạy học định hướng phát triển NL cho HS THPT	9
1.2.1. Khái niệm chủ đề học tập và dạy học theo chủ đề	9
1.2.2. Ưu thế của dạy học theo chủ đề so với dạy học tiếp cận truyền thống.....	10
1.2.3. Tổ chức dạy học theo chủ đề	12
1.2.4. Dạy học theo định hướng phát triển năng lực cho HS THPT	12
1.3. Mối quan hệ giữa DHTCĐ và việc phát triển NL VDKT đã học vào thực tiễn cho HS THPT	24
1.4. Thực trạng của việc tổ chức DHTCĐ sinh sản hữu tính ở động vật theo định hướng phát triển NL VDKT cho HS	25
Kết luận chương 1	31

Chương 2. XÂY DỰNG VÀ THIẾT KẾ KẾ HOẠCH DẠY HỌC CHỦ ĐỀ SINH SẢN HỮU TÍNH Ở ĐỘNG VẬT GÓP PHẦN PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC VẬN DỤNG KIẾN THỨC CHO HỌC SINH THPT	32
2.1. Xây dựng chủ đề sinh sản hữu tính ở động vật.....	32
2.1.1. Nguyên tắc xây dựng chủ đề dạy học	32
2.1.2. Quy trình xây dựng chủ đề.....	32
2.1.3. Xây dựng nội dung chủ đề Sinh sản hữu tính ở động vật	34
2.1.4. Các biện pháp phát triển NL VDKT đã học vào thực tiễn trong dạy học chủ đề “Sinh sản hữu tính ở động vật”	39
2.2. Thiết kế kế hoạch dạy học	44
2.2.1. Nguyên tắc thiết kế kế hoạch dạy học chủ đề theo định hướng phát triển NL VDKT...44	
2.2.2. Quy trình thiết kế kế hoạch dạy học chủ đề theo định hướng phát triển NL VDKT cho HS THPT.....	45
2.2.3. Bản kế hoạch (giáo án) dạy học theo chủ đề.....	46
2.2.4. Tổ chức dạy học chủ đề.....	51
Kết luận chương 2	51
Chương 3. 52THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM VÀ ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ 52TỔ CHỨC DẠY HỌC CHỦ ĐỀ.....	52
3.1. Thực nghiệm sư phạm.....	52
3.1.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	52
3.1.2. Nhiệm vụ thực nghiệm sư phạm	52
3.1.3. Nội dung thực nghiệm sư phạm	52
3.1.4. Phương pháp thực nghiệm	53
3.1.5. Xử lý kết quả thực nghiệm sư phạm	53
3.2. Kết quả thực nghiệm sư phạm.....	55
3.2.1. Kết quả đánh giá về kiến thức	55
3.2.2. Kết quả đánh giá NL VDKT đã học vào thực tiễn	62
Kết luận chương 3	69
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	70
1. Kết luận.....	70
2. Khuyến nghị.....	70
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN VĂN	72
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	73
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Viết tắt	Viết đầy đủ
BTTT	Bài tập thực tiễn
DHTCĐ	Dạy học theo chủ đề
ĐC	Đối chứng
GD & ĐT	Giáo dục & Đào tạo
GDPT	Giáo dục phổ thông
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
Nxb	Nhà xuất bản
NL	Năng lực
STĐ	Sau tác động
THPT	Trung học phổ thông
TN	Thực nghiệm
TNSP	Thực nghiệm sư phạm
TTĐ	Trước tác động
VDKT	Vận dụng kiến thức

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1.	Điểm khác nhau cơ bản giữa dạy học theo cách tiếp cận truyền thống và DHTCD	11
Bảng 1.2.	Các NL chuyên biệt cần hình thành cho học sinh trong dạy học Sinh học ở trường phổ thông	14
Bảng 1.3.	Các biểu hiện của NL VDKT vào thực tiễn.....	18
Bảng 1.4.	Tiêu chí đánh giá NL VDKT	22
Bảng 1.5.	Kết quả điều tra thuận lợi và khó khăn khi tổ chức dạy học theo chủ đề trong dạy học Sinh học.....	26
Bảng 1.6.	Kết quả điều tra về nhận thức của GV về biểu hiện của NL VDKT đã học	27
Bảng 1.7.	Kết quả điều tra về nhận thức của GV về quy trình thực hiện kiểm tra, đánh giá NL VDKT đã học.....	28
Bảng 1.8.	Kết quả điều tra về ý kiến của HS đối với việc tổ chức dạy học Sinh học hiện nay ở các trường THPT	29
Bảng 2.1.	Các yêu cầu cần đạt khi dạy học chủ đề Sinh sản hữu tính ở động vật	35
Bảng 2.2.	Thời lượng thực hiện nội dung Sinh sản ở sinh vật	39
Bảng 2.3.	Hệ thống BTTT có thể vận dụng khi dạy chủ đề Sinh sản hữu tính ở động vật.....	40
Bảng 3.1.	Mức độ ảnh hưởng ES dựa theo tiêu chí của Cohen.....	55
Bảng 3.2.	Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra 15 phút TTĐ và STĐ	56
Bảng 3.3.	Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra 15 phút TTĐ và STĐ	56
Bảng 3.4.	Bảng tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra 15 phút TTĐ và STĐ	57
Bảng 3.5.	Kết quả phân tích bài kiểm tra 15 phút TTĐ và STĐ trên phần mềm Excel	58
Bảng 3.6.	Bảng tổng hợp một số tham số đặc trưng của lớp TN TTĐ và STĐ ở bài kiểm tra 15 phút	58
Bảng 3.7.	Bảng phân phối tần số điểm kiểm tra 15 phút lớp TN và ĐC.....	59
Bảng 3.9.	Bảng tần suất hội tụ tiến điểm kiểm tra 15 phút lớp TN và ĐC	60
Bảng 3.10.	Bảng kết quả xử lý số liệu bài kiểm tra 15 phút lớp TN và ĐC bằng phần mềm Excel.....	61
Bảng 3.11.	Bảng tổng hợp một số tham số đặc trưng của lớp TN và lớp ĐC ở bài kiểm tra 15p.....	61
Bảng 3.12.	Bảng đánh giá kết quả cuộc thi	63
Bảng 3.13.	Bảng đánh giá điểm trung bình NL VDKT đã học vào thực tiễn của lớp TN, ĐC.....	65
Bảng 3.14.	Bảng kết quả xử lý số liệu bằng phần mềm Excel điểm KT NL VDKT đã học lớp TN và ĐC	66
Bảng 3.15.	Bảng tổng hợp một số tham số đặc trưng đánh giá NL VDKT đã học của lớp TN và lớp ĐC	67
Bảng 3.16.	Kết quả đánh giá định lượng cá nhân NL VDKT đã học ở lớp TN trước và sau tác động	67

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1. Quy trình tổ chức dạy học phát triển NL VDKT.....	20
Hình 3.1. Biểu đồ biểu diễn tần suất điểm kiểm tra 15 phút TTĐ và STĐ	56
Hình 3.2. Đồ thị đường tích lũy bài kiểm tra 15 phút TTĐ và STĐ	57
Hình 3.3. Biểu đồ biểu diễn tần suất điểm kiểm tra 15 phút lớp TN và ĐC	59
Hình 3.4. Đồ thị đường tích lũy bài kiểm tra 15 phút giữa lớp TN và lớp ĐC	60
Hình 3.5. Biểu đồ đánh giá sự tiến bộ năng lực giữa lớp TN so với lớp ĐC	66

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Xuất phát từ quan điểm của Đảng về định hướng đổi mới chương trình giáo dục phổ thông

Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về “*Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*” đã đề ra nhiệm vụ: “*Đổi mới chương trình nhằm phát triển năng lực và phẩm chất người học, hài hòa đức, trí, thể, mỹ; dạy người, dạy chữ và dạy nghề*”. Trong đó, nội dung chương trình phải theo hướng “*tin giản, hiện đại, thiết thực, phù hợp với lứa tuổi, trình độ và ngành nghề; tăng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn*” [1].

Thực hiện Nghị quyết của Đảng số 29/NQ-TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 về “*Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*” [1]; Nghị quyết số 88/2014/QH13 ngày 28 tháng 11 năm 2014 của Quốc hội về đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông [16] và Quyết định số 404/QĐ-TTg ngày 27/3/2015 của Thủ tướng Chính phủ về phê duyệt đề án đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông được xây dựng theo định hướng phát triển phẩm chất và NL của HS góp phần tạo chuyển biến căn bản, toàn diện về chất lượng, hiệu quả giáo dục và phát triển con người Việt Nam toàn diện về Đức, Trí, Thể, Mỹ, hướng tới “*công dân toàn cầu*” [19], chương trình giáo dục phổ thông tổng thể và 27 chương trình môn học, hoạt động giáo dục được chính thức ban hành ngày 26/12/2018 kèm theo Thông tư 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ GD & ĐT đã đánh dấu sự đổi mới về chất lượng của giáo dục phổ thông Việt Nam chuyển từ chương trình theo định hướng nội dung sang chương trình theo định hướng phát triển NL người học [3]. Sự đổi mới này đáp ứng được đòi hỏi thực tiễn và sự phát triển của khoa học công nghệ.

1.2. Xuất phát từ đặc điểm dạy học theo chủ đề

DHTCD là hình thức dạy học dựa vào việc thiết kế chủ đề dạy học và tổ chức dạy học chủ đề đó. Trong quá trình thiết kế chủ đề dạy học, GV phải tìm tòi những khái niệm, tư tưởng, đơn vị kiến thức, nội dung bài học, chủ đề... có sự giao thoa, tương đồng lẫn nhau, dựa trên cơ sở các mối liên hệ về lí luận và thực tiễn được đề cập đến trong các môn học hoặc các hợp phần của môn học đó làm thành nội dung học trong một chủ